

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Kunskapsbrist (DD)

Klass: Gastropoda (snäckor), **Ordning:** Littorinimorpha, **Familj:** Rissoidae, **Släkte:** Alvania, **Art:** Alvania jeffreysi (Waller, 1864) **Synonymer:**

Kännetecken

Alvania jeffreysi är en liten högervriden snäcka, vars skal blir högst 3 mm högt och 1,5 mm i diameter. Skalet är halvgenomskinligt glänsande med vitaktig färg. Till formen är det koniskt med trubbig topp. Apikalvinkeln är ca 45°. Skalets vindlingar är tydligt bulliga och sömmarna djupa. Skalskulpturen består av tvärgående åsar som korsas av spiralåsar, vilket ger ett rutnämönster med ungefär kvadratiska rutor. Spiralåsarna och tväråsarna är ungefär lika kraftiga och motsvarar i bredd ungefär hälften av avståndet dem emellan. Antalet tväråsar på själva kroppsvindlingen uppgår till ca 45, medan nästa vindling, den penultimata, har ungefär 40. På vindlingarna ovanför är antalet tväråsar ca 28–30. Embryonalskalet, som är det lilla skalet ”på toppen” av det stora, har 1,7–2 vindlingar som allra överst är helt släta men därefter täcks av 7–8 initialt sinusformade och därpå sicksackformade spirallinjer. Dessa sicksackstrukturer, vilka syns tydligt i preparermikroskop, är ett gott kännetecken eftersom inga andra nordiska arter har sådana strukturer. Embryonalskalet är 275–475 µm brett. Skalöppningen är förhållandevis rund, men något avsmalnande i ovankanten. Skalöppningens höjd är ca 33% och kroppsvindlingens höjd ca 55–60% av skalhöjden. Djuret är vitt med bruna ögon. Arten torde lättast förväxlas med de i södra Skandinavien subfossila arterna *A. scrobiculata* (Möller, 1842) och *Boreocingula castanea* (Möller, 1842), men embryonalskalets skulptur gör det möjligt att skilja dem åt. Den senare arten har ingen skulptur alls på embryonalskalet medan *A. scrobiculata* endast har fina spirallinjer.

Utbredning och status

Arten är påträffad i Bohuslän, i Skagerrak samt längs hela Norges fastlandskust och i området sydost om Svalbard. Dessutom förekommer den vid östra, södra och västra Island, utanför sydöstra Grönland, vid Färöarna och Shetlandsöarna, västsidan av Brittiska Öarna och Irland söderut till utanför Portugal vid ca 40° N. *A. jeffreysi* når dock inte in i Medelhavet, där en snarlik mera grunt levande art förväxlas med den. Arten var förhållandevis frekvent förekommande i svenska vatten under 1960- och -70-talen, men tycks ha gått tillbaka ganska ordentligt sedan den tiden. Arten är sannolikt hotad, men eftersom inga uppgifter om dess status föreligger från de senaste 10 åren klassificeras den ändå som DD.

Ekologi

Arten lever på mjuka bottenar, gärna med visst inslag av sand, vanligen på djup mellan 50 och 300 meter. Vid Bohuslänns kust återfinns den dock mellan 50 och 150 meter. Arten äter foraminiferer, men dess fortplantning är okänd. Embryonalskalets storlek antyder dock att arten har ett frisimmande larvstadium.

Hot

Det är svårt att direkt förklara tillbakagången, men möjligen kan en ökande sedimentation, som omstrukturerar de bottenar som arten och dess byten föredrar, vara orsaken. Minskningen kan också vara kopplad till de stora förändringar i foraminifer-faunan som skett sedan 1970-talet.

Åtgärder

Eftersom orsakerna till artens tillbakagång inte är kända är det svårt att föreslå relevanta åtgärder.

Övrigt

Etymologi: Härledningen av släktnamnet *Alvania* (Risso, 1826) är ovisst. Antingen kan man tänka sig att Risso hedrar någon person vid namn Alvani, ett inte helt ovanligt släktnamn i Italien, men någon sådan med anknytning till biologi vid denna tid låter sig svårigen spåras, så möjligen kan det i stället komma från de latinska orden *alvus*, "livmoder, mage" och *-aneus*, "-tillhörig"; *jeffreysi*, hedrande John Gwyn Jeffreys, 1809-85, advokat från Swansea som blev intresserad av mollusker redan i ungdomsåren. Han flyttade sitt kontor till London 1856 och började efterhand att organisera skrapningsexpeditioner med likasinnade till Shetlands, västra Skottland, Norge och Kanalöarna, bl.a. med den från svågern inlånade 51-fots yachten "Osprey". När Jeffreys 1868 köpte båten riggade han om den från kutter till skonare, vilken 1869 lånades av Edward Waller (denna arts auktor) för en skrapningstur runt södra Irland). Han deltog likaså i några havsgående insamlingsexpeditioner med större skepp, t.ex. med H.M.S. "Porcupine" 1869-70. 1866, när han mer eller mindre helt hade avslutat sin advokatbana flyttade han till Hertfordshire och ägnade sig på heltid åt mollusker samt började avsluta sitt huvudverk "British Conchology", ett fembandsverk utkommet 1862-69. Politisk var han tory och ansågs lite snobbig. Han ansåg att det fanns fasta gränser mellan arter och kunde därför inte anamma darwinismen, men han torde ha varit den person som bäst kände norra Europas marina molluskfauna under denna period. Hans mycket omfattande skalsamlingar köptes 1883 av W.H. Dall för Smithsonian Institution. Utländska namn – ISL: Djúpkrota.

Litteratur

- Bouchet, P. & Warén, A. 1993. Revision of the Northeast Atlantic Bathyal and Abyssal Mesogastropoda. *Bollettino Malacologico. Supplemento* 3: 580–840.
- Brattegard, T. & Holthe, T (eds.) 1997. Distribution of marine, benthic macro-organisms in Norway. Research Report for DN 1997-1. Directorate for Nature Management.
- Fretter, V. & Graham, A. 1981. The Prosobranch Molluscs of Britain and Denmark Part 4 – Marine Rissoacea. *J. Moll. Stud. Suppl* 6: 153–241.
- Hubendick, B. & Warén, A. 1969. Småsnäckor från svenska västkusten. 1. Släktet *Alvania*. *Göteborgs Naturhistoriska Mus. Årstryck* 1969: 55–61.
- Jeffreys, J. G. 1865. *British Conchology or an account of the mollusca which now inhabit the British Isles and the surrounding seas. Vol. IV. Marine shells, in continuation of the Gastropoda as far as the Bulla family.*
- Van Voorst, London. Poppe, G. & Goto, Y. 1993. *European Seashells. Vol. I. (Polyplacophora, Caudofoveata, Solenogastrea, Gastropoda).* Verlag Christa Hemmen.

Författare

Hans G. Hansson 2004. © ArtDatabanken, SLU 2005.